

sjónarmið

Jan Müller, blaðmaður á Sosialinum skrifar:

Í seinastu grein var ætlan mín at leggja upp til alment kjak um Føroya Fiskasølu og um fiskasølupolitikk yvirheft.

Her skal verða nomið við blaðmannayrkið og leiklutin hjá Óla Breckmann í hesum sambandi.

Sum eitt av vælferðarsamfeløgnum í demokratiska vesturheiminum hava vit í Føroyum eina fria og frælsa pressu. Kortini er tað ein sannroynd, at pressan neyvan er so fri, sum tað so vaktur ljóðar á pappirinum. Men nakað røkkur so skrivfrælsið hóast alt.

Vit hava her fingið latið upp í hendurnar at brúka nøkur rættindi, sum tey manga aðrastaðni ikki hava. Men hvussu ber tað so til, at Dagblaðið og Óli Breckmann heldur hava valt at missa brúka hesi rættindi við at geva eina einoygda og niðurbrótandi upplýsing, sum í hævðsheitum háðar, vanvirðið og spillir út tann, sum hugsar ørvísi, tann, sum litið og einki eigur og tí verður lagdur undir at vera dovin, tann, sum er ófullfærur og tiskil fær sosialhjálp.

Hvussu mong fólk, feløg, stovnar, ja heilar bygdir eru ikki vorðin rakkað niður í sand og øsku við alskyns ónærsligum ókvamsorðum frá Óla Breckmann!

Frá Brix til Steinbjørn Jacobsen

Er nakar í iva, um hald er í hesum, so far á bókasavnið og kaga í Dagblaðini hesi seinastu árin. Har finnur tú nevna sum: Brix, Skansastova, Kvinnufylkingin, Sosialráðgevarafelagið, Steinbjørn Jacobsen, Árni Dahl, grannaklandurið í Tjørnuvík, lønin hjá Jákup Lindenskov — fyri bert at nevna nøkur dømi.

Soleiðis hóreiggjar alfaðir hjá føroysku Miðleingjuni sær í sínum egna ófrælsa og ódemokratiska dunnuhyljaheiti.

Eg ivist heldur ikki í, at var tað Óli Breck-

mann, sum einsamallur (pluss hansara harkalið), sum í dag ráddu fyri borgum í Føroyum, tá hevði als einki skrivfrælsið verið. Tá høvdu hvørki Sosialurin, 14. september ella Oyggiatíðindi sloppið at verið til.

Tað ber hansara fanatiska, einoygda, harðrenda og intoleranta blaðmanna- og blaðstjóraskriving prógv um.

Eitt handverk

Sjálvur meti eg blaðmannayrkið sum eitt handverk eins og mong onnur handverk. Virðir og røkir tú ikki titt handverk á rættan hátt, tá er vandi fyri, at tað fer at vera tær sjálvum og tínum brúkarum til stóran skaða. Og ringt er at byggja upp aftur, tað sum einaferð er niðurbrotið.

Skulu vit blaðfólk vænta okkum, at fólk fær virðing fyri okkara arbeiði, tá mugu vit fyrst sjálv virða hetta handverk — tað er at skriva bløð. Tað inniber bæði ábyrgd, reiðilgheit og ærligheit at arbeiða sum blaðfólk. Ta kensluna skal lesarin eisini hava, tá hann lesur bløðini.

Hvussu hevði stóðan verið í samfelagnum, um ikki fiskimaðurin røkti og virði sitt arbeiði til fulnar og læt fiskin so væl frá sær, sum hann eigur — og um ikki flakakvinnan legði seg eftir at handfara flakið á rættan hátt — og um ikki sølufrytikan gjørdi sær ómak at fáa fiskin av landinum í góðum standi! Hvat virði hevði okkara fiskur, lögdu øll hesi fólkini — handverkarar hvør á sínum øki — sær ikki nær at gera sitt arbeiði til fulnar! Og hvussu stór hevði tá virðingin millum aðrar verið mótegis okkara fiski!

Og hvat virði hevur pressan — bløðini, um ikki hesin handverkarin — blaðfólk — leggur sær í geyma at skriva reiðiliga, ærliga og kenna ábyrgd!

Óli Breckmann máar støðið undan okkara mentanarligu og sosialu menning

Keldan og álitið

Lat okkum t.d. nevna keldurnar. Tað eru tey menniskju, sum blaðfólk spyrja um eitthvørt, og sum síðani verður skrivað í bløðini.

Eitt grundleggjandi krav til yvirheftur at kunna skriva bløð er, at blaðfólk endurgevur sínar keldur beint. Ger blaðfólk ikki tað, »lukkar keldan av«. Tá kann tað verða ógvuliga trupult hjá øðrum blaðfólki seinni at fáa nakað at vita ella okkurt úttalili frá kelduni. Hevur hon einaferð verið endurgivin skeið — hevur hon samstundis mist álitið á blaðfólki.

Hetta er nakað, sum ein ferð eftir ferð hevur rakt við. Og uttan at leggja nakran ávísan persón undir hetta, so eru minar royndir tær, at mangur maður maður og mong kvinna kenna seg skeið endurgivin í Dagblaðnum. Eg skal tó viðganga, at eisini Sosialurin hevur gjørt mistøk í hesum øki (og tað havi eg roynt at leggja mær í geyma). Tó havi eg ferð eftir ferð fingið at vita frá fólk, at tey ynskja ikki at úttala seg til bløðini, tí teirra úttalili til Dagblaðið eru vend á høvðið fyri at passa inni í krammið hjá Óla Breckmann.

At hetta kemur fyri í Dagblaðnum í stóran mun er kanska ikki so lægið. Tað er einum manni fyri at takka, og hann er Óli Breckmann sjálvur.

Síðani Óli Breckmann gjørdist blaðstjóri á Dagblaðnum er blaðið í einum og øllum ávirkað av hansara skriving og hansara hugsjónum.

Hetta er spell, tí Dagblaðið hevur einaferð verið eitt hampuligt tíðindablað. Men í dag ikki meira enn anir tíðindablaðið Dagblaðið. Eg skal tó viðganga, at av og á eru greinir í blaðnum, sum kunnu kallast veruligar blaðgreinir.

Men nær kann lesarin kenna seg fullvísan í, at talan er um reiðiliga og rætt endurgivna blaðskrivning, tá Óli Breckmann jú framhaldandi oysir frá penninum, og

blaðfólki skriva »med páholden pen«!

Tann ósakligi pennurin

Ferð eftir ferð finnur tú greinir í Dagblaðnum, tað verið seg vanlig tíðindi ella referat av fundum, sum eru merktar av Óla Breckmanns hugsjónum. Hvussu ber tað til, at eitt blað, sum hevur rættiliga nógv ár á baki og hevur eina traditið, nú knappliga skal kunna bliva neyðtikið av einum penni, sum fyrst størsta partin sprænir út gor og gall?

Eg skal ikki meta um minar egna kvalifikatiónir sum blaðmaður, men so mikið hevur ein lært av royndum sum blaðmaður í Føroyum í skjótt trý ár, at Óli Breckmann verður ongantíð blaðmaður — hvussu gjarna hann vil tað. Tað er hann alt ov ósakligur til at gerast.

Men sum blaðstjóri og sum tann, ið hevur sínar egna blaðmenn í sínari »hulu hond«, kanst tú Óli Breckmann megna at forkoma tí seinastu rest av tí blaðmannahandverki, sum aðrir undan tíni tíð á blaðnum, bygdu upp.

Jú vist hevur tú sáð misálit millum føroyingar móti pressuni. Tú hevur í blaðstjórageinum — og somuleiðis latið tað komið til sjóndar í vanligu blaðgreinum — lagt eftir: ungdóminum, kvinnunum, pensiónistunum, fakfeløgnum, almennum stovnum, fólk, sum arbeiðir innan hesar stovnar — og í sama viðfangi loyprisar tú kapitalinum, privata initiativinum, óskerda ognarrættinum, evnum um hjá einstaklinginum, sum er komin »uppund« og ikki dalgast á vanligu »arbeiðarapakk«-støðinum — og tú loyprisar Fiskasøluni.

Skapar syndabukkar

Tín ódámliga skriving hevur einki mark fyri tí vanvirðandi. Tú finnur tær syndabukkar, sum

tú gevur skuldina fyri trupulleikum í samfelagnum. Hesir syndabukkar hava skyldina í, at privata initiativið ikki hevur 100% friar ræsir.

Nú vil onkur spyrja, um vit á Sosialinum halda okkum vera lýtaleysar. Sjálvandi eru vit ikki tað — og so langt í frá — vit gera dagliga mistøk. Men her haldi eg, at munurin er tann, at ein hóast alt roynir at byrgja fyri, at mistøkini endurtaka seg ov ofta.

Onkur vil uttan iva siga, at Sosialurin er eitt politiskt blað eins og Dagblaðið. Sosialurin verjur sosialdemokratisk sjónarmið meðan Dagblaðið verjur borgarlig.

Rætt skal vera rætt. Vit, sum arbeiða sum blaðmenn á Sosialinum, gera alt vit eru mentir at skilja ímillum politiska tilfarið og so vanligu blaðgreinatilfarið í blaðnum.

Blaðið sum so verjur sosialdemokratisk sjónarmið. Hetta kemur til sjóndar í oddagreinum og viðmerkingum við navni undir. Hvat viðvikur lesarabøvnum kann ein og hvør senda slík til blaðið, uttan mun til politiskan lit. Blaðmenninir á Sosialinum skriva eingi lesarabrev uttan at skriva sitt navn í brøvnum.

Uppgávan hjá blaðfólki

Uppgávan hjá okkum blaðfólki er fyrst og fremst at lýsa spurningar og viðurskifti í tí samfelagnum vit liva í — uttan at draga okkara egna politisku ella persónligu meiningar í greinirnar.

Nú vil onkur kanska siga, at tá verður skrivingin turr, keðilig og óinspirerandi. Tað hevur ein sjálvandi loyvi at halda. Men eru bløðini ikki júst forum fyri einum breiðum kjaki, har ein og hvør kann koma við sínum meiningum! Vit blaðfólk skulu harafturimóti upplýsa um, hvat fyrferst í samfelagnum.

Fyri at eingin misskilning skal vera, so lat meg gera tað heilt greitt, at

eg á ongan hátt ynski, at hesar metingar minar skulu bera minsta dóm av sjálgóðsku. Tað er tó ógvuliga umráðandi, at ein sjálvur er vitandi um sína egna støðu sum blaðmaður.

Ikki politiskt blað

Eg haldi annars at tað ber til at viðgera samfelagsmál sakliga og objektivt — eisini á einum blaði, sum í politiska tilfari sínum (oddagreinum) umboðar sosialdemokratisk sjónarmið.

Í Sosialinum hava vit blaðmenn roynt at hildið eina kós í blaðskrivningini, sum ikki er litað av politiskum sjónarmiðum.

Roynt hevur verið at visa á støðuna og trupulleikarnar hjá teimum minni mentu í samfelagnum: pinku- og smábørnunum, sum ikki fáa gjørt vart við seg — vánaligu umstøðurnar hjá mongum av teimum brekaðu (ikki bert í handicaparínum), og síðani hava vit vist á støðuna hjá teimum gomlu og sjúku, sum mangan eru ov ússalig at gera vart við seg og biðja um hjálpi. Tað er á tilikum økjum, at blaðfólk eiga at gera uppsøkjandi arbeiði — soleiðis at tey betri støddu í samfelagnum gerast vitandi um støðuna hjá hesum minni mentu.

Somuleiðis hevur blaðið eisini tikið upp ymsar tættir í vinnulivinum bæði innan landbúnaðin, fiskivinnuna og idnaðin.

Vit kunnu t.d. taka landbúnaðin. Hann hevur sum er ikki ov góðar umstøður í dag. Men tað er ein sannroynd, at føroyingurin aftrær seg at biðja um olussu ella hjálpi — tí hann vil klára seg sjálván. Hann fer tí heldur ikki í bløðini og »rópar« upp. Hann velur at tuga, og júst tí er tað uppsgávan hjá blaðfólki at gera onnur í samfelagnum vitandi um teir trupulleikar sum bøndurnir hava at dragast við t.d. í teirra órættvísu kapping við innfluttar vørur.